

Beitebruk i ulvesona

Oppdragsgiver: Miljødirektoratet

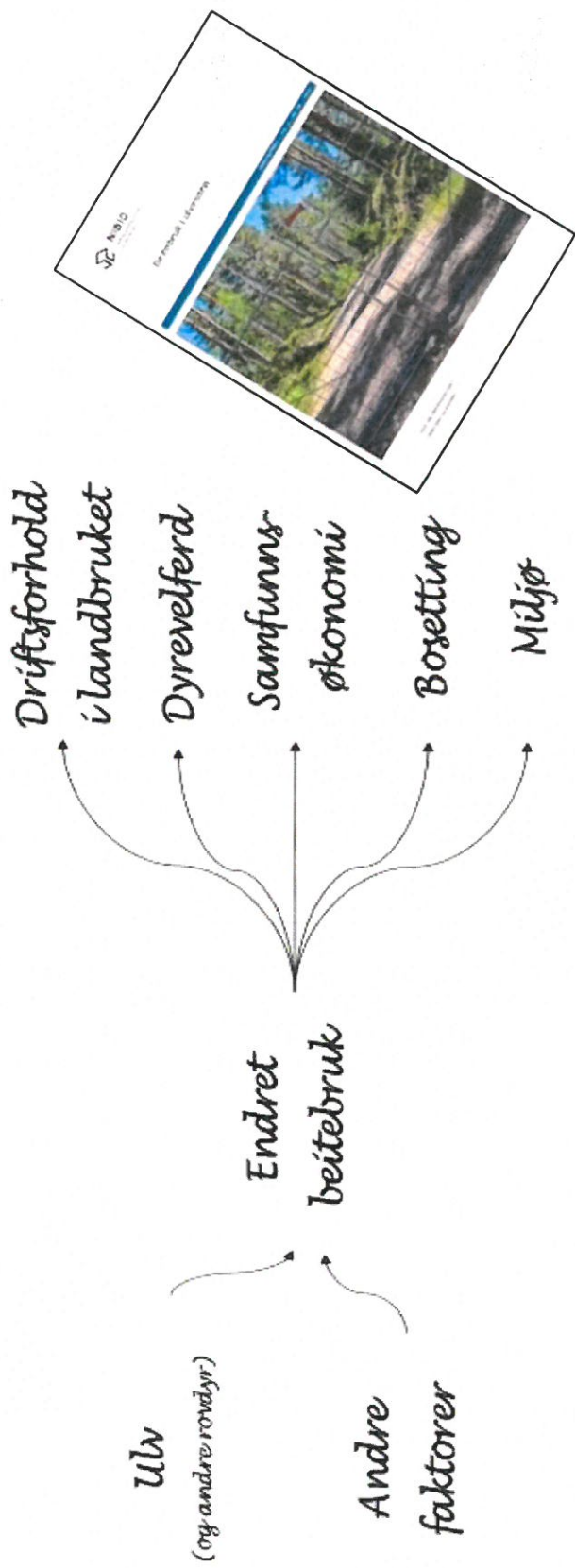
**Oppdragstaker: NIBIO Kart og statistikk
AgriAnalyse**

**Beskrive status og utvikling
Undersøke konsekvenser**

Geir-Harald Strand, NIBIO Kart og statistikk
Heia Hotell, Våler, 29.01.2019

Beitebruk i ulvesona

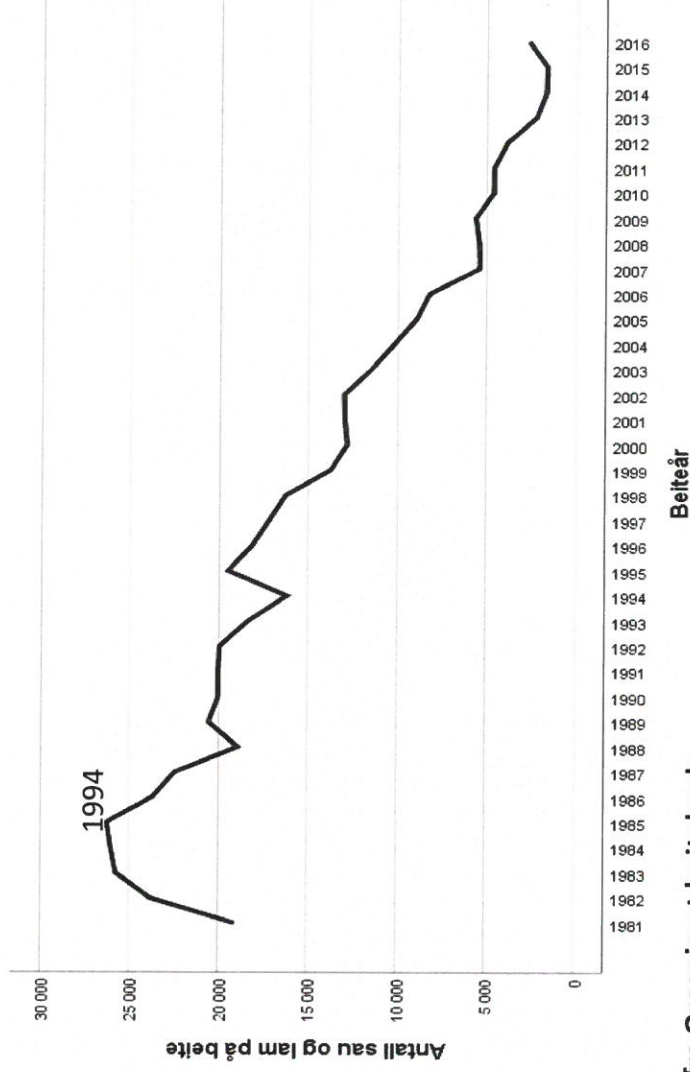

Beitebruk i ulvesona

Konklusjoner:

- Utmarksbeite avvikles
- Tapstallene reduseres
- Antall sau øker

Alle utsagn må nyanseres

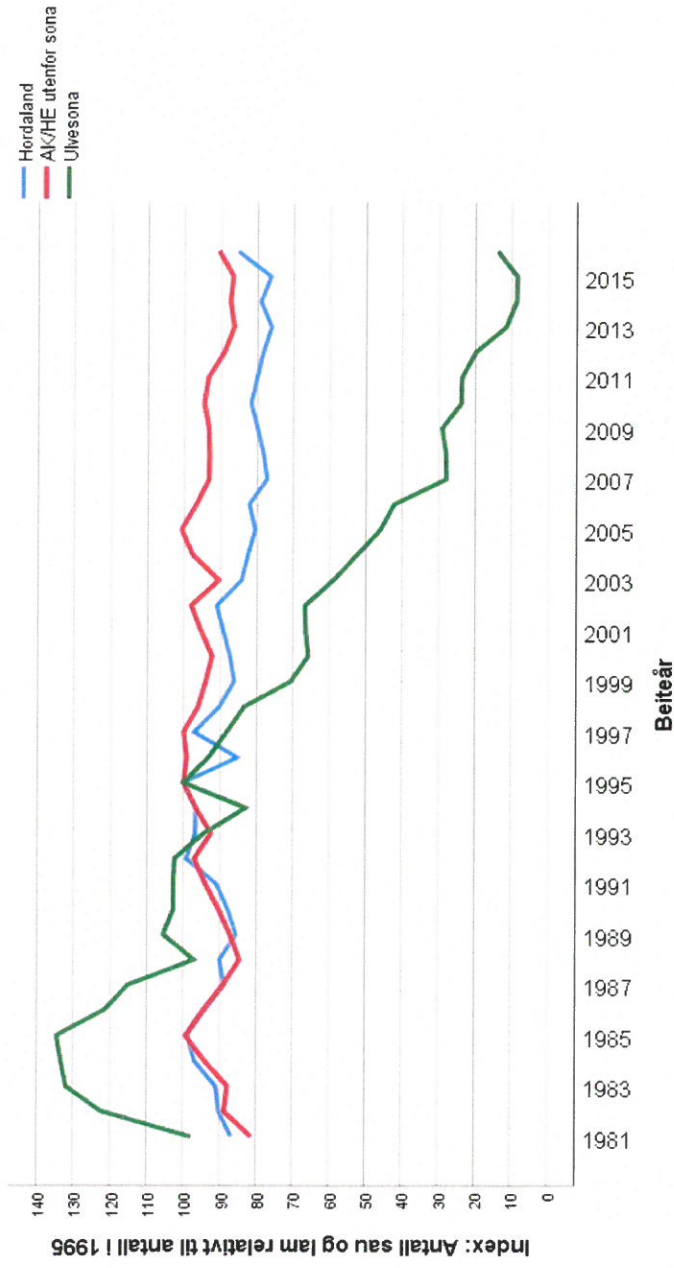

Antall sau og lam på utmarksbeite i ulvesona: Tall fra Organisert beitebruk

NIBIO

Beitebruk i ulvesona vs referanseområder

Antall sau og lam på utmarksbeite: Tall fra Organisert beitebruk

NIBIO

Beitegrunnlaget i ulvesona

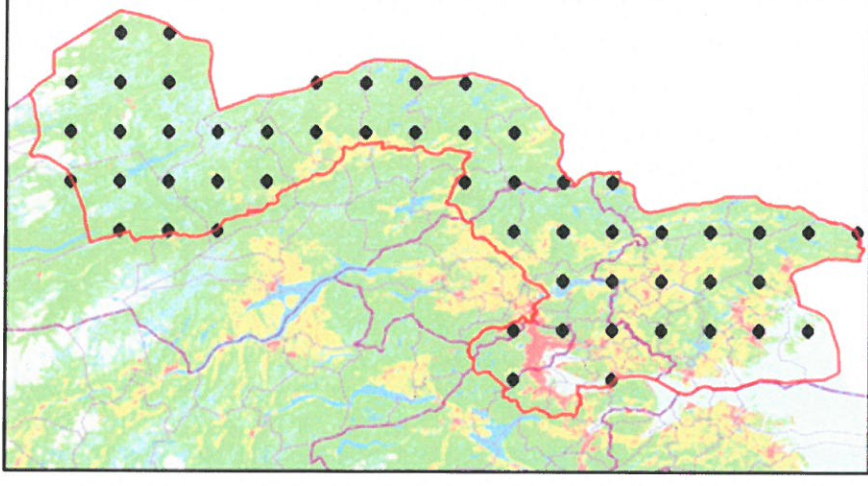
Arealregnskap for utmark

Tilgjengelig beite ca 400 000 s.e.

Utnyttat beite ca 100 000 s.e (26 %)
inkludert hjortedyr

Husdyr 6 %

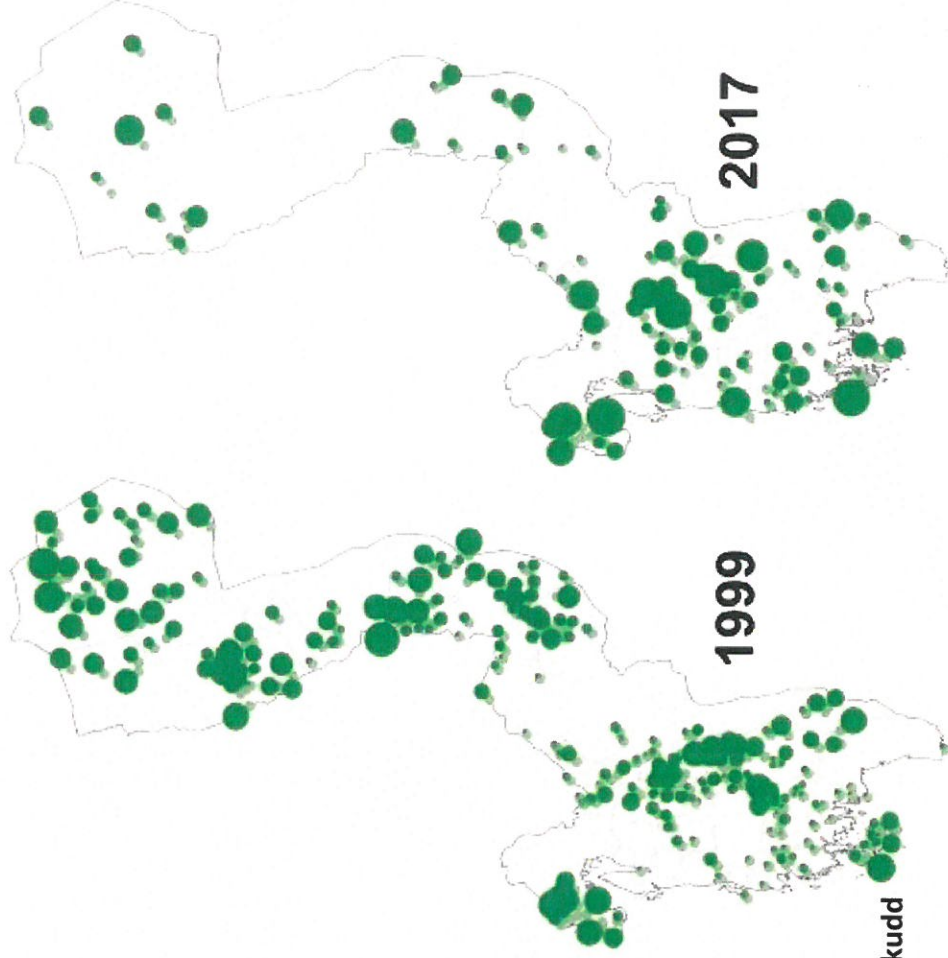
Elg 20 %

Antall sau og lam på utmarksbeite

Hedmark 2017:

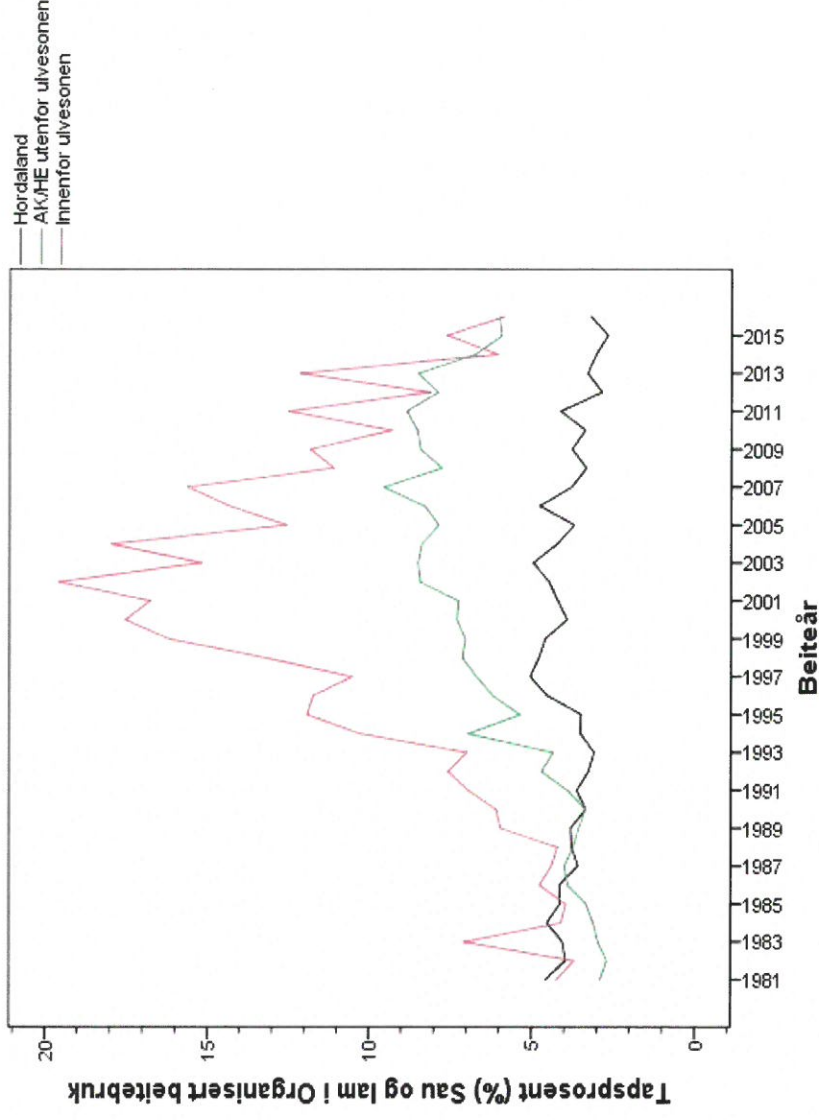
1 879 sau/lam på utmarksbeite
1 030 dyr (55 %) sendt ut av sona
599 dyr (32 %) i innhegninger Trysil/Grue
243 dyr (13 %) på inngjerdet, gårdsnær utmark
7 dyr det ikke er redegjort for

Kilde: Landbruksdirektoratet. Søknader om produksjonstilskudd

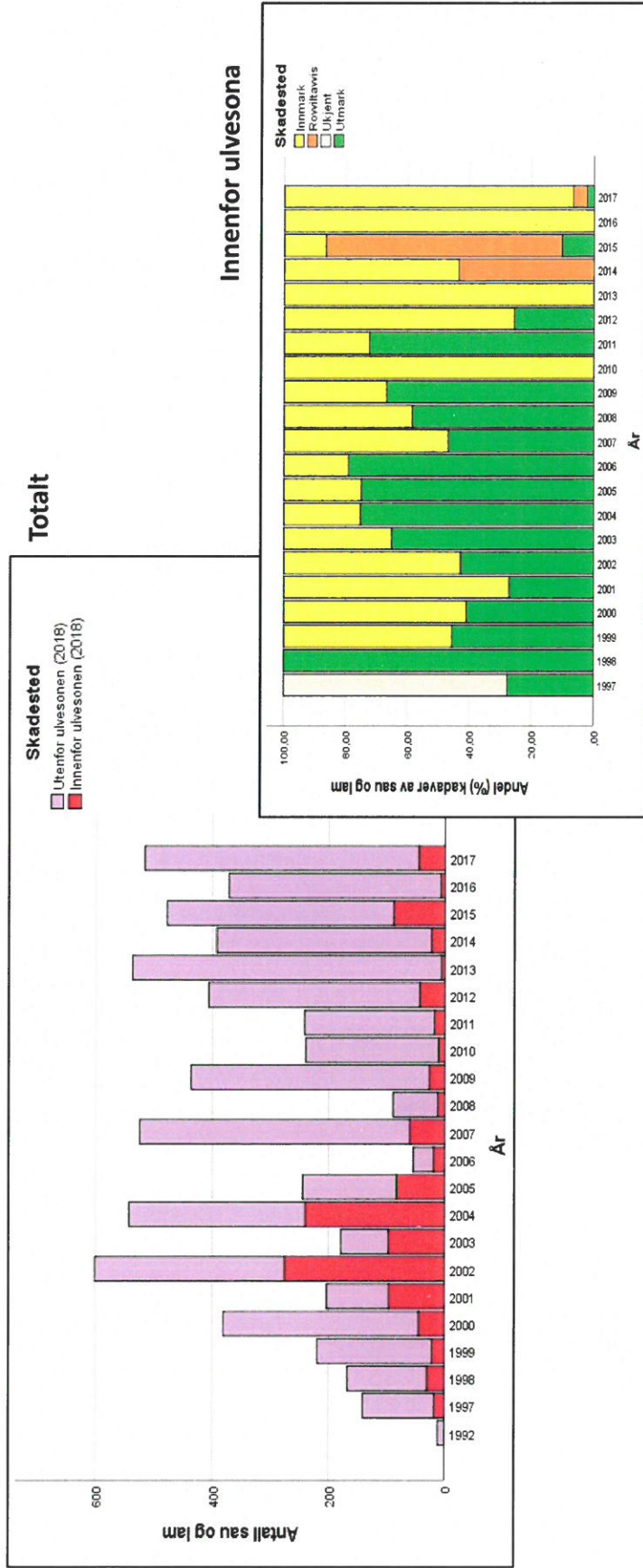
Tap av dyr

Ulvesona vs referanseområder
Færre tap
Ikke sau i utmark
i utsatte områder

Tapsprosent sau og lam: Tall fra Organisert beitebruk

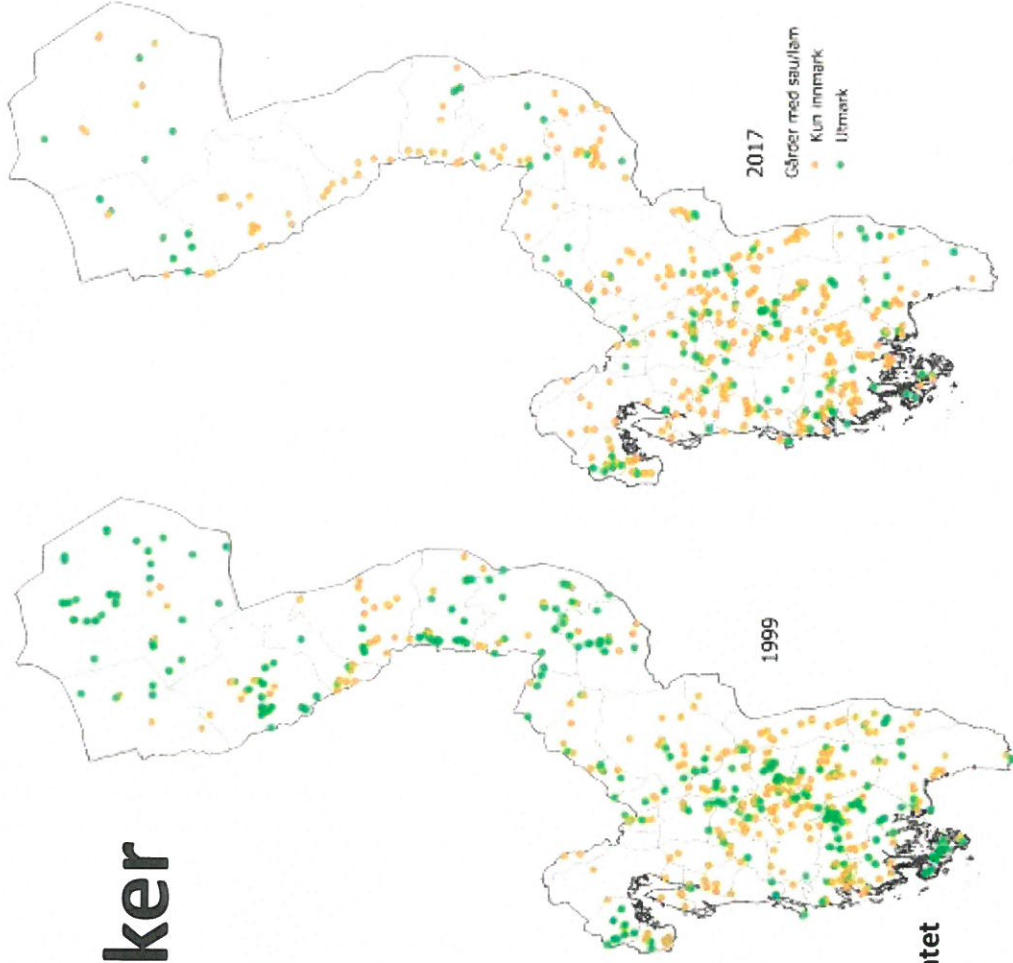
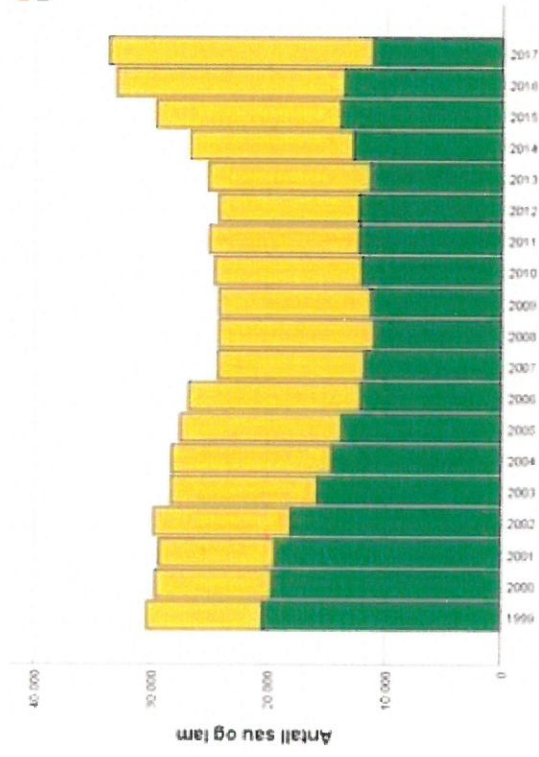
Kadaverregistreringer

Antall kadaver sau og lam tatt av ulv registrert av SNO: Tall fra Rovbase

Antall sau og lam øker

Kilde: Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet

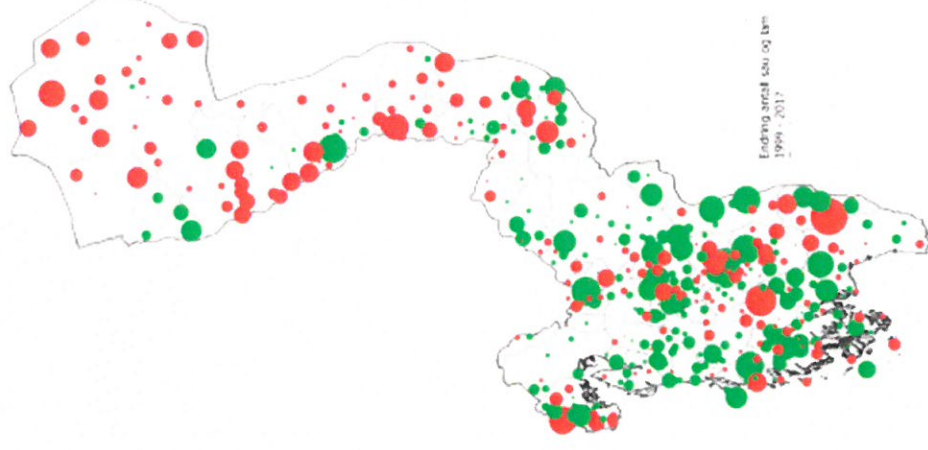
Antall dyr øker

Figuren viser endring i antall sau og lam per grunnkrets 1999 - 2017

Rød: Tilbakegang – færre sau og lam

Grønn: Økning – flere sau og lam

(Sier ikke noe om hvor dyra beiter/beitet)

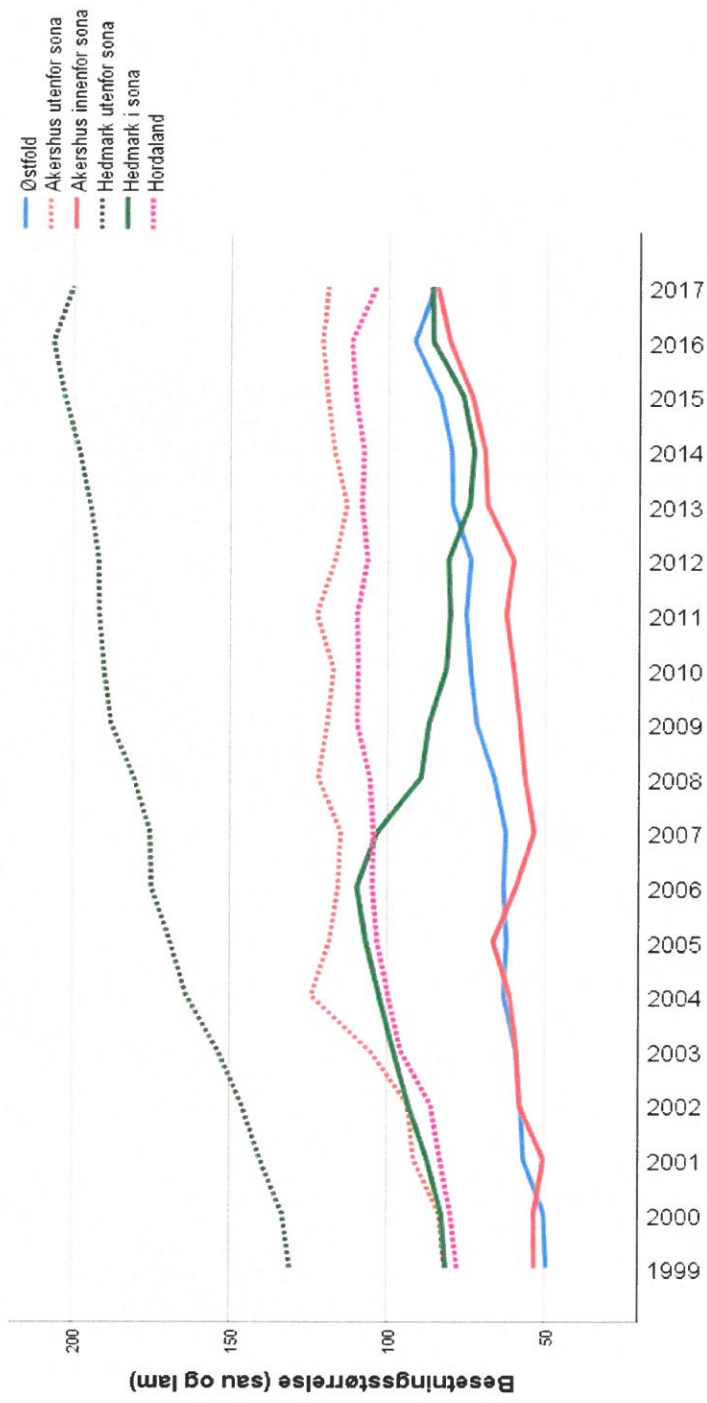

Kilde: Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet

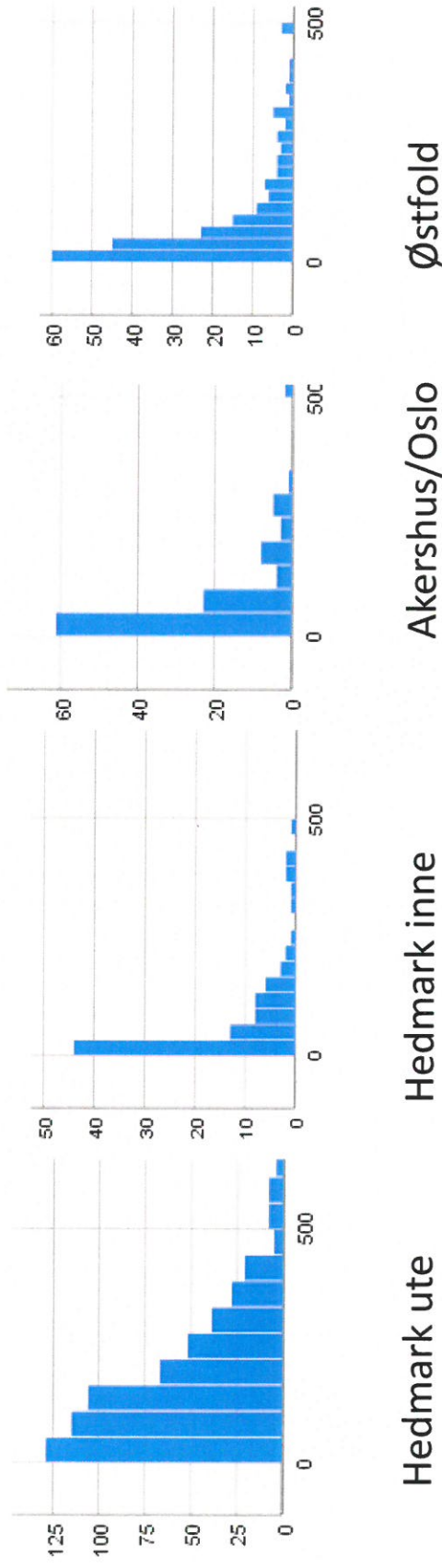
NIBIO

Sau: Bsetningsstørrelse

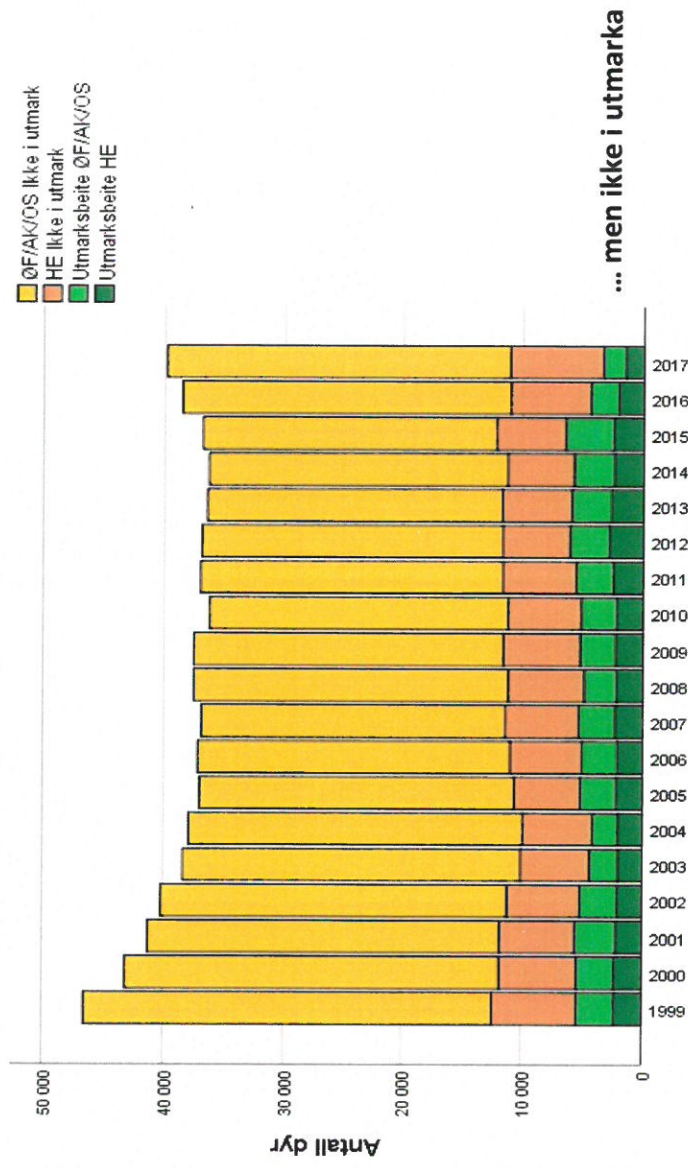

Kilde: Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet

Sau:Besetningsstørrelse (2017) sau + lam

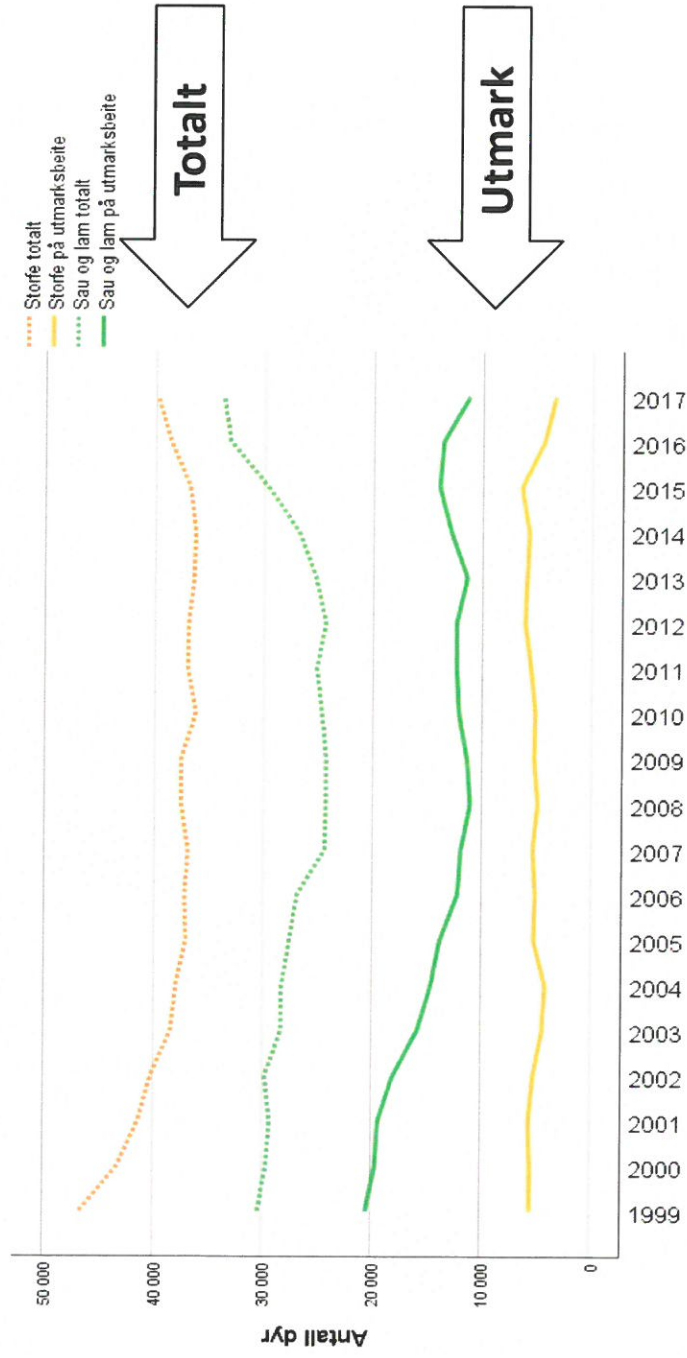

... antall storfe øker marginalt

Kilde: Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet

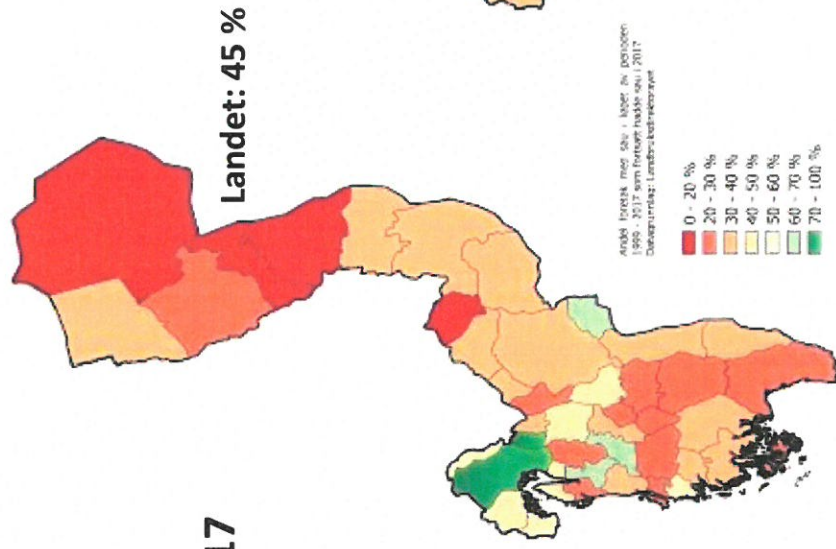
Samlet: Sau/Storfe og Innmark/Utmark

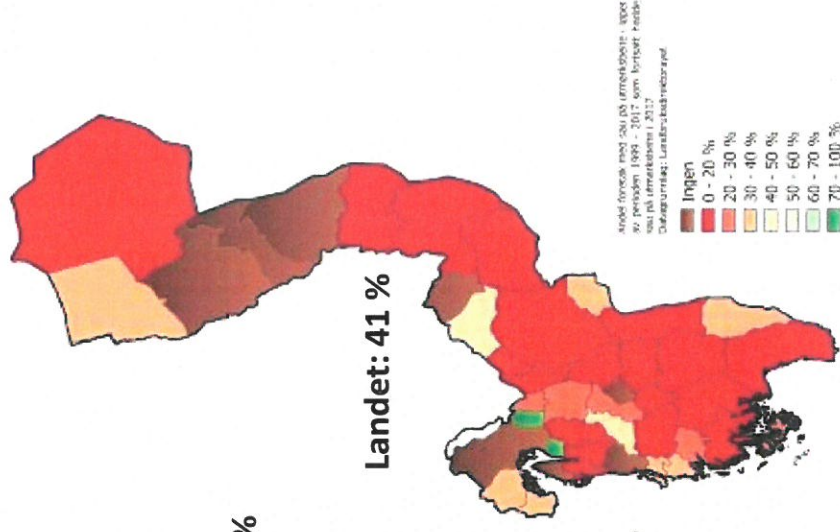
Kilde: Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet

Kontinuitet

Andel aktive sauebønder 1999-2017
som fortsatt var aktive i 2017

Andel aktive sauebønder med
dyr i utmark 1999-2017
som fortsatt slapp dyr i utmark
i 2017

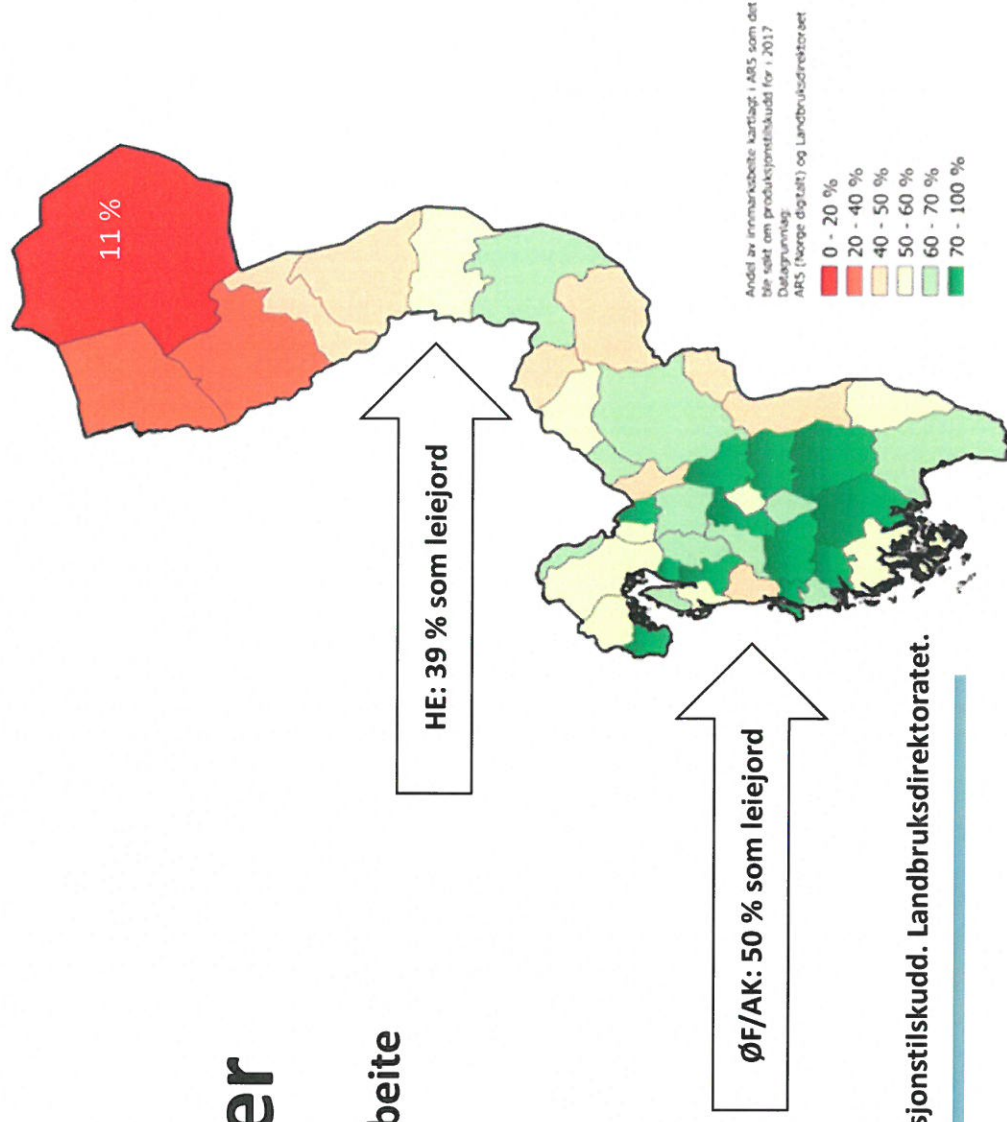
Kilde: Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet.

NIBIO

Bruk av innmarksbeiter

Andel av kartlagt innmarksbeite
i bruk 2017

Kilde: AR5 (NIBIO) og Søknader om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet.

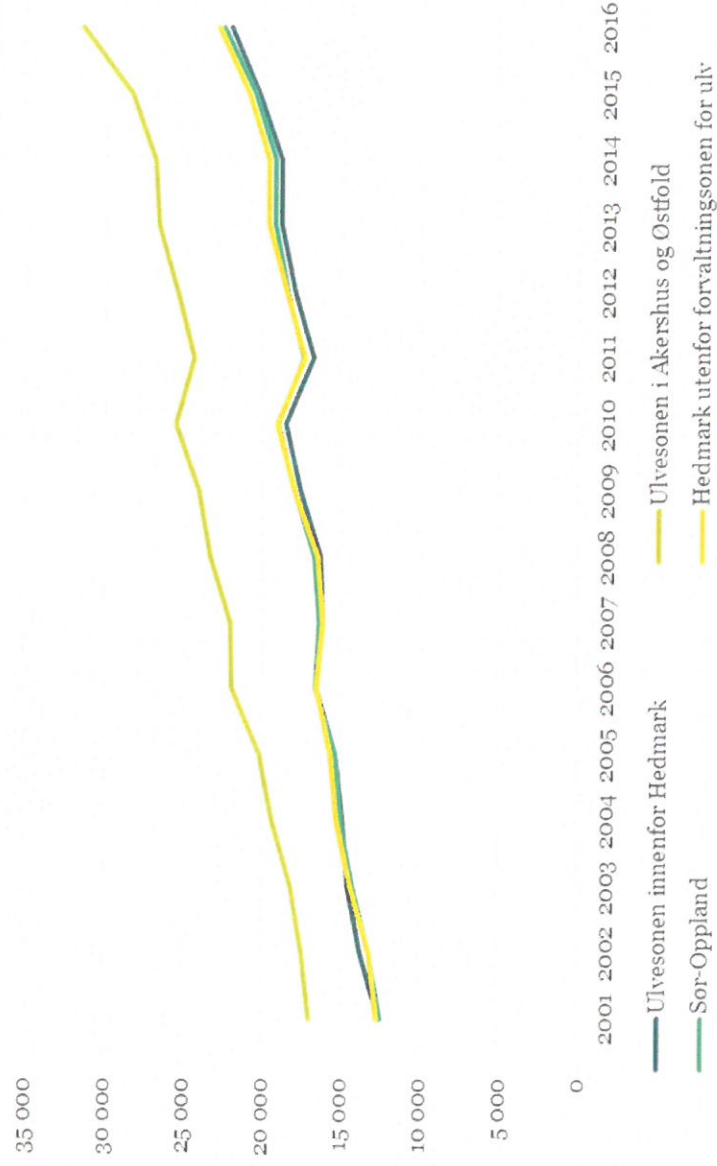

Investeringer – Driftsbygninger for sau

Tabell 9.10: Antall investeringer og totale investeringer i driftsbygning til sau, 2008 – 2017. ([Innovasjon Norge 2018](#) og [Landbruksdirektoratet 2018](#))

	Investeringer 2008 - 2017				
	Antall	Mill Kroner	Antall foretak med sau 2017	Gj.snitt kostnads-overslag per investering,	Totale investeringskostnader per antall foretak med sau
Resten av landet	1 180	1 656,0	11 031	1 403 391	150 123
Kommuner med ulvesone i Hedmark	4	4,3	118	1 065 260	36 110
Kommuner med ulvesone i Akershus og Østfold*	34	52,2	299	1 535 733	174 632
Sør-Oppland	26	34,8	308	1 340 354	113 147
Kommuner i Hedmark uten ulvesone	96	157,6	535	1 641 487	294 547
Hordaland	119	186,4	2 088	1 566 309	89 268
Totalt	1 459	2 091,3			

Skatteinntekter

(Person- og bedriftsbeskatning inkludert naturressursskatt per innbygger) i nominelle kroner. (SSB og AgriAnalyse)

Eiendomsomsetning

Tabell 10.1: Antall omsetning av eiendommer per innbygger for årene 1999, 2008 og 2017. Fargene fremhever tallene (rødt = lavt, grønt = høyt) (SSB og AgriAnalyse).

	Antall omsetninger per beboer over 18 år		
	1999	2008	2017
<u>Resten av landet</u>	0,016	0,020	0,020
<u>Ulvesona i Hedmark</u>	0,011	0,017	0,019
<u>Ulvesona i Akershus og Østfold</u>	0,019	0,021	0,023
<u>Sør-Oppland</u>	0,014	0,017	0,021
<u>Rest Hedmark</u>	0,013	0,017	0,021
<u>Hordaland</u>	0,014	0,020	0,022

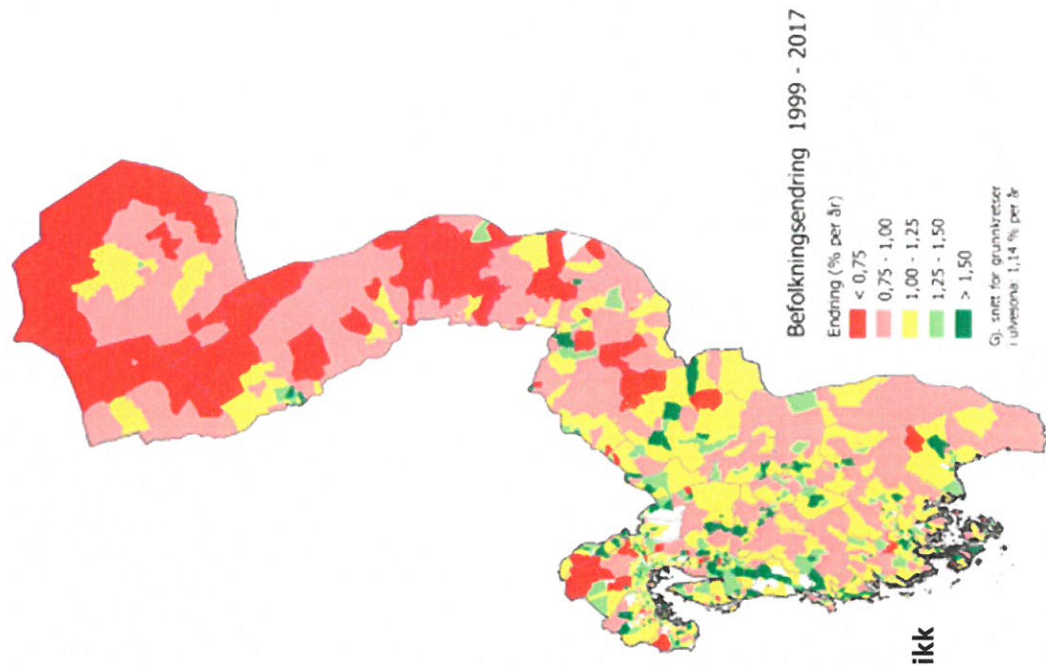
Sysselsatte

Tabell 10.2: Antall sysselsatte, alle sektorer (SSB).

	Sysselsatte – alle sektorer			Endring 2000 - 2017 %
	2000	2008	2017	
Kommuner med ulvesone i Hedmark	37 105	38 532	36 650	-1 %
Kommuner med ulvesone i Østfold og Akershus	325 840	354 976	374 759	15 %
Sør-Oppland	33 677	34 666	34 091	1 %
Kommuner i Hedmark uten ulkvesone	52 909	56 541	56 879	8 %
Hordaland	217 056	249 376	260 678	20 %

Bosetting

- Regional og kommunal sentralisering
- Avfolking av grendesamfunn

Kilde: SSB Befolkningsstatistikk

NIBIO

Biologisk mangfold

- Røddlistearter som er truet på grunn av opphør av slått og beite,
- og hvor minst 50 % av forekomstene ligger innenfor forvaltningssona for ulv.
- Fargen er mørkere jo høyere andel av observasjonene av arten som ligger innenfor sona.

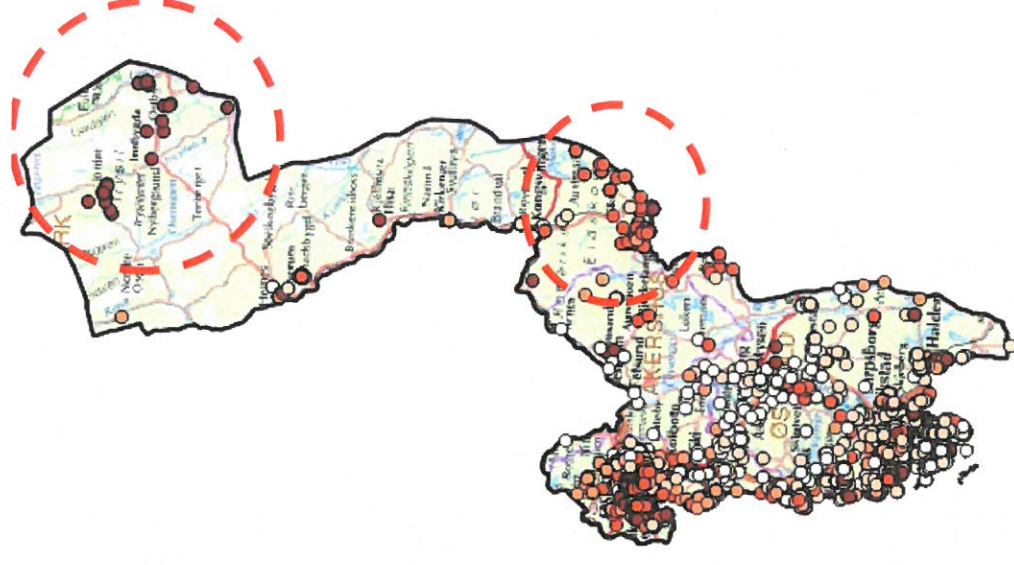
Hva innebærer «Røddlisting»?

Observasjonssystematikk?

Kvalitetssikring?

Hva betyr fravær av observasjoner?

Tidsmessighet?

Gjengroing av kulturlandskapet

Tabell 12.2: Endring (%) i jordbruksareal mellom regioner på Østlandet. Endringen innfor ulvesona som helhet er isolert sett det eneste resultatet som er statistisk signifikante (90 % CI). Det er imidlertid signifikante forskjeller mellom regionene (se tekst).

	Utenfor ulvesona	Innenfor ulvesona	Alle
Skog og dalbygder	$\bar{x} = 0,86$ $SE_x = 0,59$ $n = 49$	$\bar{x} = -0,49$ $SE_x = 0,32$ $n = 44$	$\bar{x} = 0,22$ $SE_x = 0,35$ $n = 83$
Lavlandsbygder	$\bar{x} = 0,06$ $SE_x = 0,08$ $n = 55$	$\bar{x} = -0,08$ $SE_x = 0,07$ $n = 62$	$\bar{x} = -0,01$ $SE_x = 0,05$ $n = 117$

NIBIO Kart og statistikk: Kulturlandskapsovervåking (3Q)

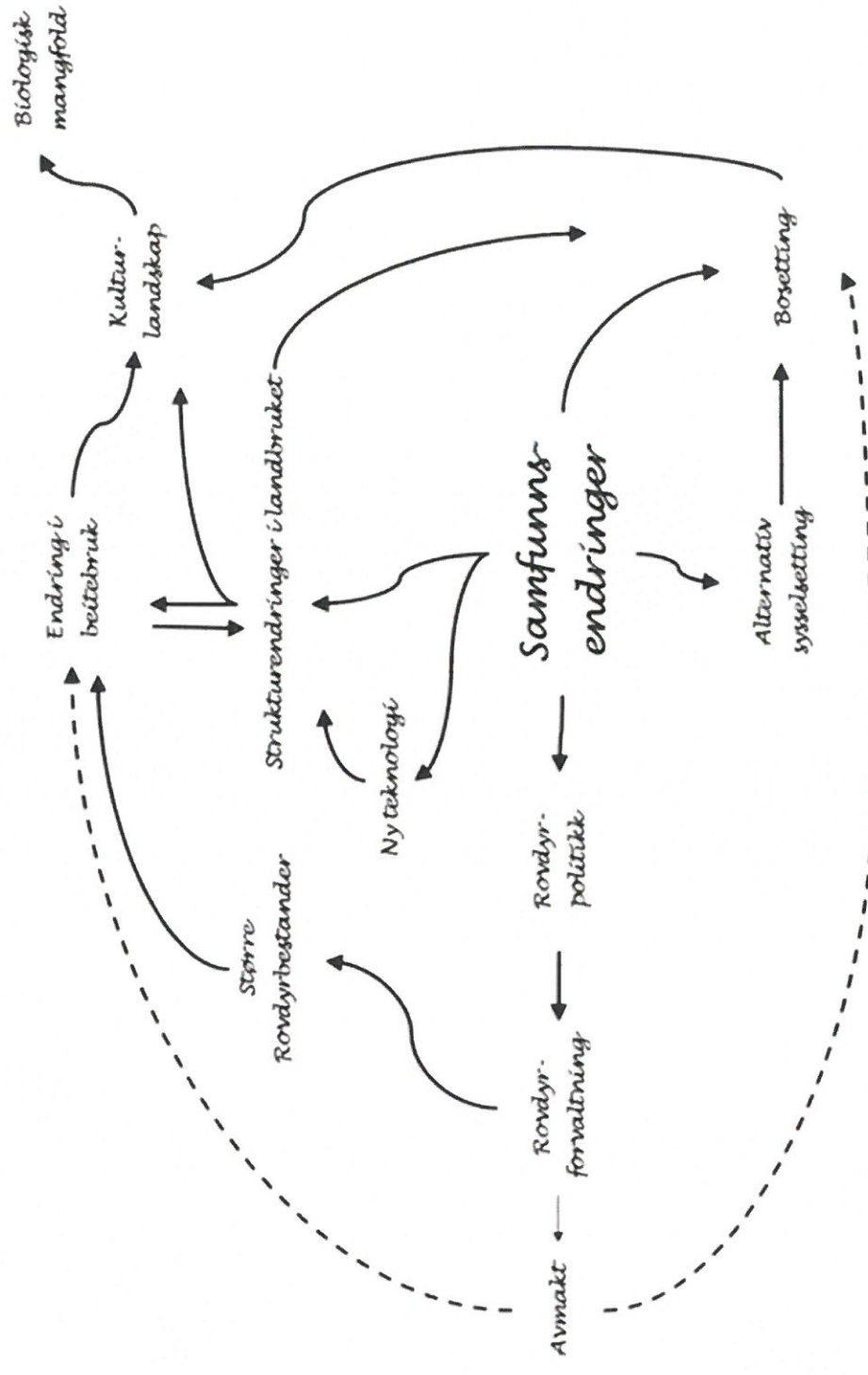

NIBIO

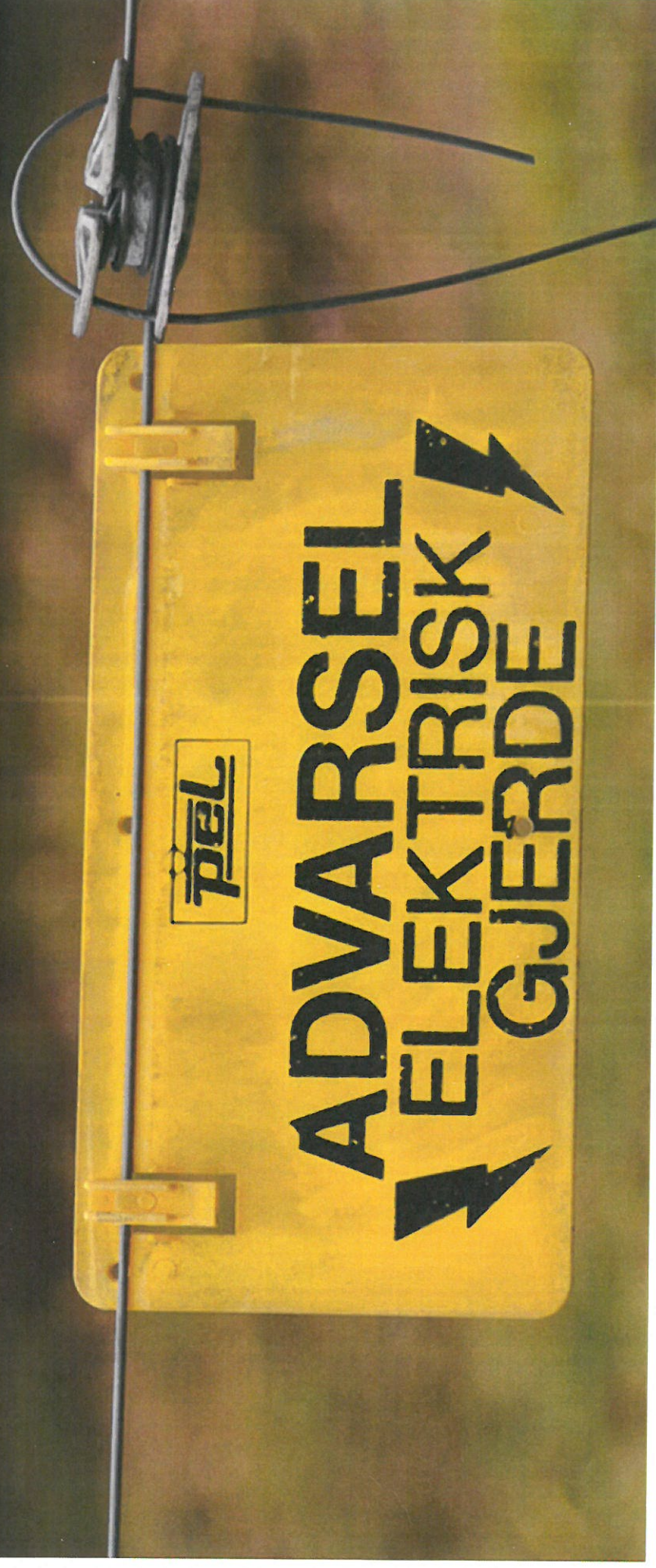
Opplevelser – Tolv intervjuer

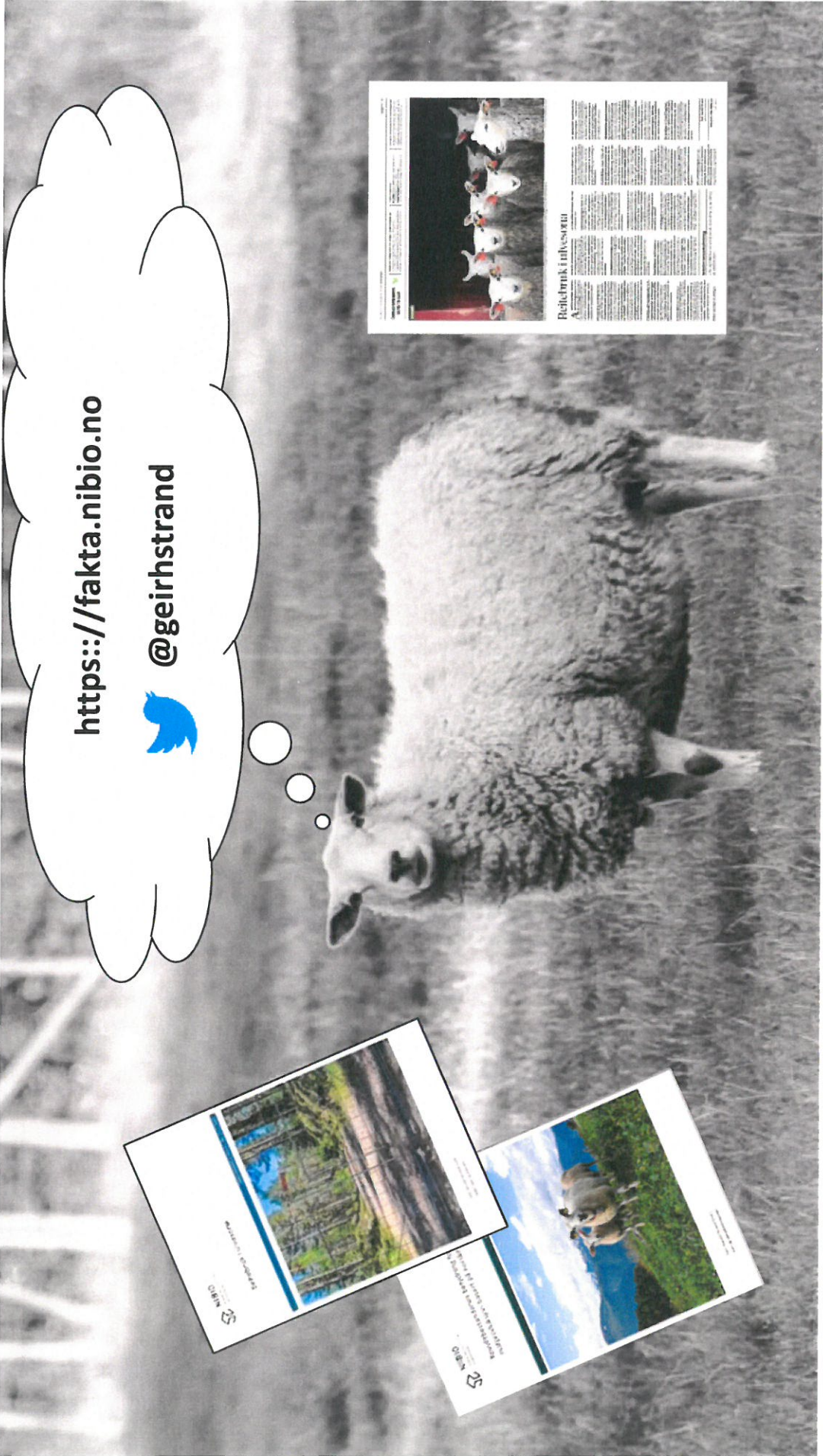
- Endra driftsform, endra livsform
- Manglende dialog og involvering
- Opplevelsen av ikke å bli hørt
- Opplevelsen av å være sviktet av storsamfunnet
- Tap av næringsgrunnlag og –rettighetsbruk
- Manglende forutsigbarhet (!)
- Tynslitt tillit
- Avmakt
- Side-effekter i lokalmiljøet
- Konflikt

Kunne noe vært gjort annerledes?

<https://fakta.nibio.no>

[@geirstrand](https://twitter.com/geirstrand)

